

ΕΝΣΤΑΣΗ ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών «Πρότυπες Προτάσεις για Έργα Υποδομής και λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών»

Με το άρθρο 24 του Συντάγματος, το περιβάλλον κατέστη αντικείμενο συνταγματικής προστασίας. Ειδικότερα: α) η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος ορίστηκε ως υποχρέωση του κράτους (παρ. 1, 6), ενώ επιπλέον καθιερώθηκε ιδιαίτερο καθεστώς προστασίας για τα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας και β) θεσπίστηκε η προστασία του οικιστικού περιβάλλοντος, με σκοπό την εξυπηρέτηση της λειτουργικότητας των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών και την εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών όρων διαβίωσης των κατοίκων (παρ. 2-5).

Με τον τρόπο αυτόν, έχει αναχθεί σε συνταγματικά προστατευόμενη αξία το οικιστικό, φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, από το οποίο εξαρτάται η ποιότητα ζωής και η υγεία των κατοίκων των πόλεων και των οικισμών.

Οι συνταγματικές αυτές διατάξεις απευθύνουν επιταγές στο νομοθέτη να ρυθμίσει την χωροταξική ανάπτυξη και πολεοδομική διαμόρφωση της χώρας (στις οποίες περιλαμβάνονται έργα υποδομών) με βάση ορθολογικό σχεδιασμό υπαγορευόμενο από πολεοδομικά κριτήρια, σύμφωνα με την ιδιομορφία, την φυσιογνωμία και τις ανάγκες κάθε περιοχής. Κριτήρια για την χωροταξική αναδιάρθρωση και την πολεοδομική ανάπτυξη των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών είναι η εξυπηρέτηση της λειτουργικότητας και της ανάπτυξης των οικισμών και η εξασφάλιση των καλλίτερων δυνατών όρων διαβίωσης των κατοίκων (Σ.Ε. Ολ. 1528/2003), η οποία προϋποθέτει την ύπαρξη βασικών έργων υποδομής (πρβλ. ΣτΕ 1567/2005). Παγίως εξάλλου έχει κριθεί από το ΣτΕ ότι η εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών όρων διαβίωσης των κατοίκων των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών, στους οποίους, σημειωτέον, περιλαμβάνεται η προβλεπόμενη και από την παρ. 3 του άρθρου 21 του Συντάγματος προστασία της υγείας αλλά και το δικαίωμα στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, προϋποθέτει την ύπαρξη βασικών έργων υποδομής. Καθώς και ότι η επιδίωξη της εξασφάλισης των όρων διαβίωσης αυτών, άρα και η κατασκευή των προαναφερόμενων έργων υποδομής, πρέπει να συμπορεύεται προς την υποχρέωση για την προστασία του περιβάλλοντος (ΣτΕ Ολομ. 1672/2005).

Από τα παραπάνω προκύπτει ευθέως ότι: **Ο συντακτικός νομοθέτης εμπιστεύτηκε στο κράτος την αρμοδιότητα για την προστασία των παραπάνω αγαθών και την ανάπτυξη της χώρας, των έργων υποδομής συμπεριλαμβανομένων. Τα οποία συνδέονται έτσι τόσο με την προστασία του περιβάλλοντος όσο και με την ανάπτυξη της χώρας και εν τέλει με την υποχρέωση της πολιτείας για διασφάλιση των καλύτερων όρων διαβίωσης των πολιτών.** Η διατύπωση της παραγρ. 2 του άρ. 24 δεν αφήνει περιθώρια ότι η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στον σκληρό πυρήνα του κράτους και συνάπτεται με την ίδια την κρατική υπόσταση: *«2. Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδόμηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης. [...]».* Από την άλλη, η άσκηση της κρατικής αυτής αρμοδιότητας αποτελεί την άλλη όψη της διασφάλισης των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται για τους πολίτες: του ατομικού και συλλογικού δικαιώματος στο περιβάλλον (άρ. 24 Σ) και του δικαιώματος στην ποιότητα ζωής μέσα από τη διασφάλιση των καλύτερων όρων διαβίωσης (άρ. 24 Σ)

Επομένως, η απόφαση για την υλοποίηση έργων υποδομής και ο σχεδιασμός τους ανάγεται στην αρμοδιότητα του κράτους. Τούτο δεν είναι τυχαίο, διότι το κράτος, όπως είδαμε, υποχρεούται να σχεδιάσει και υλοποιήσει την ανάπτυξη της χώρας με γνώμονα α) την προστασία του περιβάλλοντος και β) τη διασφάλιση των καλύτερων όρων διαβίωσης των πολιτών της χώρας. Επομένως, εξ ορισμού το υποκείμενο του σχεδιασμού συνάπτεται αιτιωδώς τόσο με το περιεχόμενο του σχεδιασμού όσο και με τους εξυπηρετούμενους σκοπούς (τις ανάγκες των πολιτών). Θεωρητικά τουλάχιστον το κράτος (υποχρεούται να) σχεδιάζει για τους πολίτες του. Από την άλλη, ο ιδιωτικός τομέας δεν έχει νομική υποχρέωση ούτε για την ανάπτυξη της χώρας ούτε για την προάσπιση των δικαιωμάτων των πολιτών και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους. Οι ιδιωτικές εταιρείες λειτουργούν με γνώμονα την αποκόμιση κέρδους, και τούτο είναι νόμιμο. Όμως, ακριβώς επειδή εξυπηρετούν άλλους σκοπούς από τους δημόσιους, δεν είναι δυνατόν να ανατίθεται σε αυτές η εξυπηρέτηση σκοπών δημοσίου συμφέροντος. Γι' αυτό δεν είναι ταμπού ούτε ιδεοληψία η εμμονή στη δημόσια δράση και αποφυγή ιδιωτικοποίησής της.

Παρέπεται ότι στάδιο του σχεδιασμού αποτελεί και η διαδικασία ωρίμανσης των έργων, η οποία διατρέχει όλες τις φάσεις ενός Έργου από τη σύλληψη του σχεδίου μέχρι την έναρξη της υλοποίησης.

Εν προκειμένω, τα άρθρα του προτεινόμενου σχεδίου νόμου παραβιάζουν τις παραπάνω διατάξεις του Συντάγματος για τους παρακάτω λόγους:

A) διότι με τις διατάξεις των προτεινόμενων άρθρων 1-14 εκχωρείται κρατική αρμοδιότητα, ανεπίτρεπτα, στον ιδιωτικό τομέα. Ειδικότερα: με το μέρος Α' υπό τον τίτλο «Πρότυπες Προτάσεις», και με το άρθρο 1 ειδικότερα θεσπίζεται των «πρότυπων προτάσεων για έργα υποδομής», όπου υποκρύπτεται παρέκκλιση από τη συνταγματική υποχρέωση του σχεδιασμού από το κράτος των έργων υποδομών. Αυτή παρουσιάζεται ως δήθεν «εναλλακτική λύση» (σε ποιο πρόβλημα άραγε;) «στην παραδοσιακή μέθοδο σύλληψης και ωρίμανσης ενός έργου», όπου ως παραδοσιακή νοείται βεβαίως η συνταγματικώς προβλεπόμενη. Παράδοση λοιπόν αποτελεί το Σύνταγμα και εναλλακτική η παραβίασή του. Πράγματι, το Σύνταγμα αποτελεί και νομική παράδοση, ιδίως επειδή το αρ. 24 αυτού είναι αποτέλεσμα κοινωνικών αγώνων για την προστασία του περιβάλλοντος και τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής και ως εκ τούτου αποτελεί εκτός από κατοχυρωμένο δικαίωμα και λαϊκή κατάκτηση, όπως και πλείστα άλλα άρθρα του. Και επειδή γνωρίζετε πολύ καλά ότι η είναι ανεπίτρεπτη αυτή η παρέκκλιση, γι' αυτό σπεύδετε αμέσως να συμπληρώσετε ότι αυτή τελεί δήθεν «συμπληρωματικά προς τον σχεδιασμό του κράτους», ενώ όπως θα καταδειχθεί τούτο είναι αναληθές αφού το κράτος (η αναθέτουσα αρχή εν προκειμένω) παραιτείται της αρμοδιότητάς του και τη μετακυλίζει σε ιδιώτες, στο μεγάλο κεφάλαιο της χώρας μάλιστα. Αυτό είναι που αναλαμβάνει την πρωτοβουλία του σχεδιασμού, εφόσον συλλαμβάνει την ιδέα, σχεδιάζει, συμμετέχει στην ωρίμανση και τέλος υλοποιεί. Δημοσία δαπάνη, φυσικά. Τούτο το τονίζουμε, διότι, όπως κατέθεσε και η ΕΑΔΗΣΥ αλλά και η Επιτροπή Ανταγωνισμού, το εισαγόμενο μοντέλο δεν εφαρμόζεται σε άλλα κράτη της Ευρώπης, παρά μόνο σε χώρες “υπό ανάπτυξη” (πχ. Νότια Αμερική κλπ).

Ποια η δικαιολογητική βάση για την παρέκκλιση αυτή; Είναι, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, δήθεν προβλήματα στη διαδικασία ωρίμανσης των έργων λόγω της οικονομικής κρίσης αλλά και των γραφειοκρατικών διαδικασιών του Δημοσίου και η διευκόλυνση του αρμόδιου Υπουργείου μεταφορών και υποδομών. Η διαδικασία της ωρίμανσης όμως, που εξειδικεύεται νομοθετικά και κανονιστικά, αποτελεί στάδιο του σχεδιασμού, αφού καταλαμβάνει όλα τα στάδια από τη σύλληψη της ιδέας έως την υλοποίησή της. Αν οι αιτιάσεις της αιτιολογικής έκθεσης δηλώνουν αδυναμία του αρμόδιου ή των συναρμόδιων υπουργών σας να σχεδιάσετε και να υλοποιήσετε έργα υποδομής για τη χώρα, τούτο, προφανώς δεν λύνεται με την παράκαμψη των συνταγματικών διατάξεων και την παραίτησή σας από τις αρμοδιότητες που αναλάβατε. Από την άλλη, ως παράκαμψη της γραφειοκρατίας βαφτίζεται μάλλον η παράκαμψη των εγγυήσεων του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου και η διασφάλιση των πολλαπλών πτυχών του δημοσίου συμφέροντος. Όμοιο ευφημισμό επικαλούνταν πολλά μνημονιακά νομοσχέδια, καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, απλοποίηση της διαδικασίας, σύντμηση των καθυστερήσεων κ.λπ.

Β) διότι υποκρύπτεται εύνοια, με όρους παραβίασης των αρχών του υγιούς ανταγωνισμού, προς το μεγάλο κεφάλαιο της χώρας. Το πλαφόν άνω των 200 εκατ. Ευρώ που προβλέπεται στο άρ. 3 του παρόντος ως προϋπολογισμός του έργου είναι σαφές ότι αποκλείει τις περισσότερες επιχειρήσεις της χώρας και απευθύνεται σε λίγες κι εκλεκτές εταιρείες στις οποίες αναθέτει κρατική αρμοδιότητα επιβαρύνοντας δυσανάλογα τα δημόσια ταμεία. Οι σχετικές αιτιάσεις της [ΠΕΔΜΕΔΕ](#) είναι ενδεικτικές και βάσιμες.

Γ) διότι παραβιάζονται οι αρχές της διαφάνειας και της αξιοκρατίας, καθώς με τις διατάξεις των άρ. 18 έως και 20, 23 έως και 25 τροποποιούν διατάξεις του ν. 4412/2016 για τις δημόσιες συμβάσεις, εις τρόπο ώστε να επιτρέπονται περαιτέρω απευθείας αναθέσεις, ενώ με την παρ. 3 του αρ. 3 βαφτίζονται και δημόσιες συμβάσεις οι συμπράξεις αυτές. Επομένως, οι δήθεν διασφαλίσεις του άρ. 5 είναι προσχηματικές και μόνο ως ευφημισμός μπορούν να εκληφθούν, εφόσον από το σύνολο του σχεδίου νόμου η τήρηση των αρχών αυτών (της ισοτιμίας και χωρίς διακρίσεις, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, του υγιούς ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της αειφόρου ανάπτυξης) όχι μόνο δεν διασφαλίζεται αλλά μεθοδικά παραβιάζεται.

Δ) διότι υπάρχει ασυμβίβαστο στην θεσπιζόμενη με το αρ. 8 Επιτροπή Αξιολόγησης. Στο πρόσωπο του αρμόδιου Υπουργού (Υποδομών ή Περιβάλλοντος) συμπίπτουν δύο ασύμβατες ιδιότητες: του προέδρου της Επιτροπής και του αποφασίζοντος οργάνου επί της εισήγησης. Επομένως, το ίδιο πρόσωπο εισηγείται και λαμβάνει την απόφαση, κατά τα άρ. 8 και 9.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους το σχέδιο νόμου παρουσιάζει ζητήματα αντισυνταγματικότητας και πρέπει να αποσυρθεί.